

Šifra kandidata:

Državni izpitni center

JESENSKI ROK

GEOGRAFIJA

Izpitna pola 1

Sobota, 3. september 2005 / 100 minut

*Dovoljeno dodatno gradivo in pripomočki: kandidat prinese s seboj nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva ocenjevalna obrazca. Izpitni poli je dodana barvna priloga.*

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila. Ne izpuščajte ničesar.

Ne obračajte strani in ne začenjajte reševati nalog, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca).

Odgovarjajte v povedih, ne le z besedo ali besedno zvezo. Odgovore vpisujte v za to predvidene prostore z nalivnim peresom ali kemičnim svinčnikom. Pišite čitljivo. **Nejasne in nečitljive rešitve ter nejasni lastni popravki se ovrednotijo z nič (0) točkami.**

Ob nalogah je v oklepaju na desni strani navedeno možno število točk.

Zaupajte vase in v svoje sposobnosti.

Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 20 strani, od tega 3 prazne.

PRAZNA STRAN

A1 – OBČA

1. Med navedenimi pojmi **izpišite** tiste, ki smiselno dopolnjujejo spodnje povedi.

Evropska potresna lestvica (EMS)

Richterjeva lestvica

Hipocenter

Epicenter

Magma

Lava

_____ izraža količino sproščene energije.

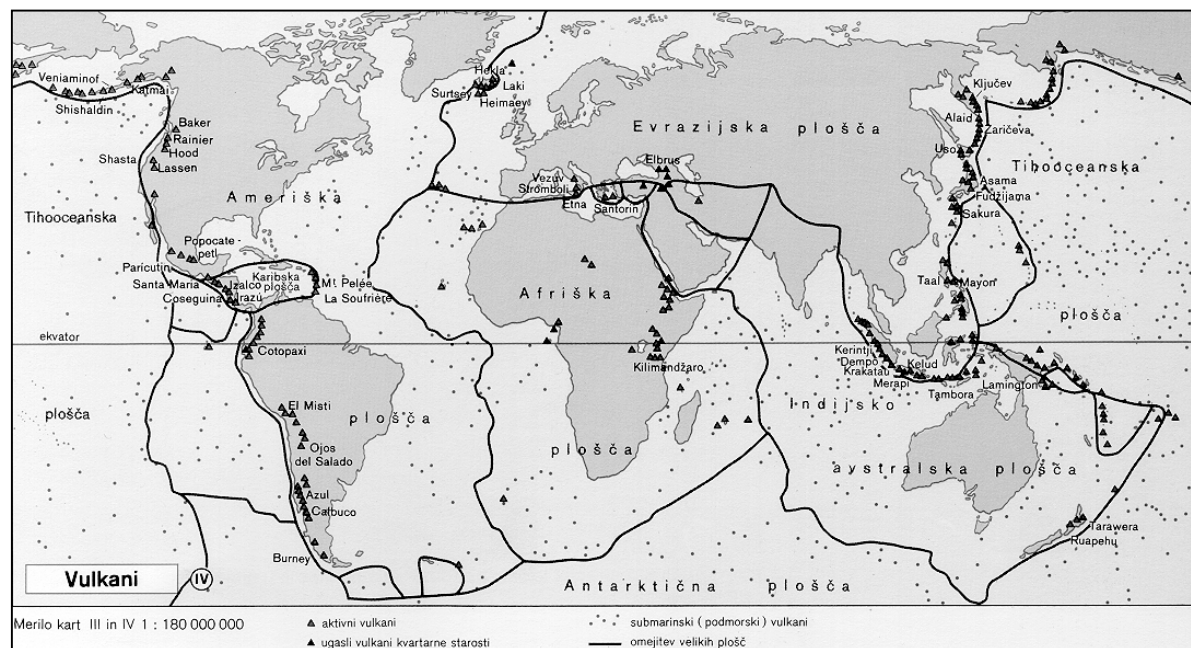
_____ je točka, od koder izvirajo potresni valovi.

_____ je žareča, raztaljena kamnina na zemeljskem površju.

(2 točki)

2. **Karta 1** prikazuje vulkane po svetu. V Evropi sta območji aktivnega vulkanizma Sredozemlje in Islandija. Vulkanska območja so hkrati tudi potresna. Opišite različna **načina stikanja** litosferskih plošč, ki vplivata na vulkanizem na omenjenih območjih, in z **obkroženjem** ustrezne besede (»Vulkanizem« ali »Potresi«) izrazite, ali je ob tem stiku **intenzivnejše** vulkansko ali potresno delovanje.

Karta 1

(Vir: Atlas sveta za osnovne in srednje šole, str. 151. Mladinska knjiga, Ljubljana, 2001)

Sredozemlje:

Način stika: _____

Vulkanizem

Potresi

Islandija:

Način stika: _____

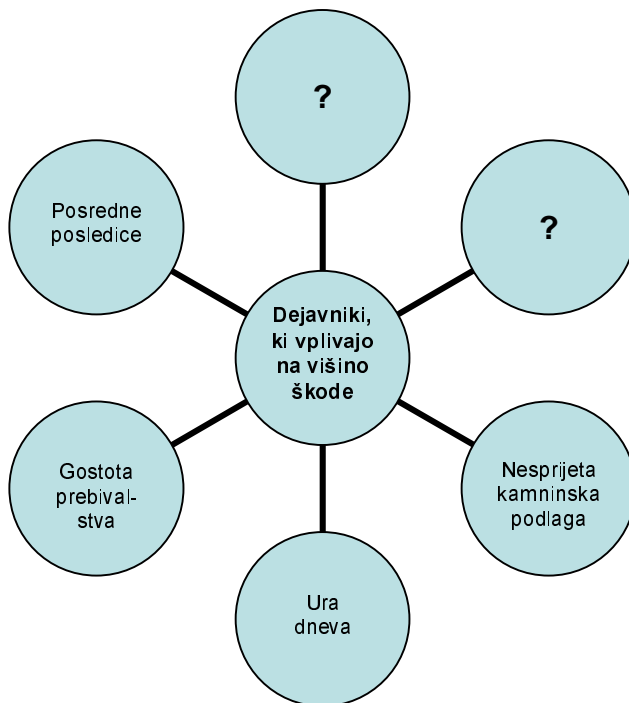
Vulkanizem

Potresi

(2 točki)

3. **Slika 1** prikazuje **dejavnike**, ki vplivajo na **učinke** potresa oziroma na škodo, ki jo potres povzroči. Na višino škode pa imata (ob naštetih dejavnikih) zelo pomemben vpliv **še dva** dejavnika. Napišite, katera dejavnika sta to.

Slika 1

1 _____

2 _____

(2 točki)

4. Potresi sodijo med največje **naravne katastrofe**. Pogosto se njihovi učinki ne kažejo le v porušenih zgradbah in prometnicah, ampak so za človeka lahko hujše **posredne uničujoče posledice**.

Opišite možne posredne (sekundarne) posledice potresa z epicentrom:

Na morskem dnu: _____

V hriboviti in visokogorski pokrajini: _____

V urbani pokrajini: _____

(2 točki)

5. Vulkanizem pa človeku ne pomeni le velike grožnje in pogube, ampak tudi »blagoslov«. Opišite **dva pozitivna učinka vulkanizma** na gospodarstvo in življenje ljudi na vulkanskih območjih.

1 _____

2 _____

(2 točki)

A2 – OBČA

6. Med trditvami izberite in **obkrožite** tisto besedo, ki daje **pravilen pomen** povedi:

Z zraščanjem mest se razvije **MEGALOPOLIS** – **METROPOLA**.
 Za Slovenijo velja **NIZKA** – **VISOKA** stopnja urbanizacije in
NIZKA – **VISOKA** stopnja suburbanizacije.

(1 točka)

7. Obkrožite **dve** trditvi, ki veljata za **urbanizirana podeželska** naselja.

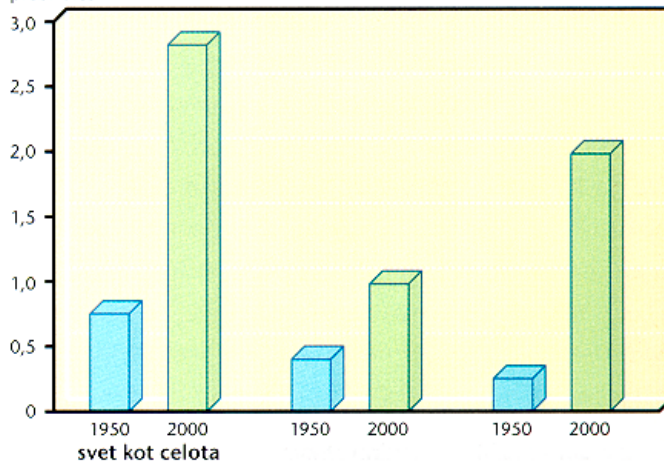
- A Kmetijstvo se usmerja v tržno pridelavo.
- B Najpogosteje se pojavljajo na območju alpske pokrajine.
- C Zelo značilne so dnevne migracije.
- D Glavni vir dohodka daje prebivalstvu kmetijstvo.
- E V arhitekturi se ohranja tradicionalna podoba stavb.

(2 točki)

8. **Graf 1** prikazuje rast urbanega prebivalstva med letoma 1950 in 2000. S katero črko sta označena stolpca rasti urbanega prebivalstva v **razvitih državah**?

Graf 1

milijard
prebivalcev

A

B

(Vir: Senegačnik, J., Drobnjak, B., 2002: *Obča geografija*, str. 157. Modrijan. Ljubljana)

Črka: _____

(1 točka)

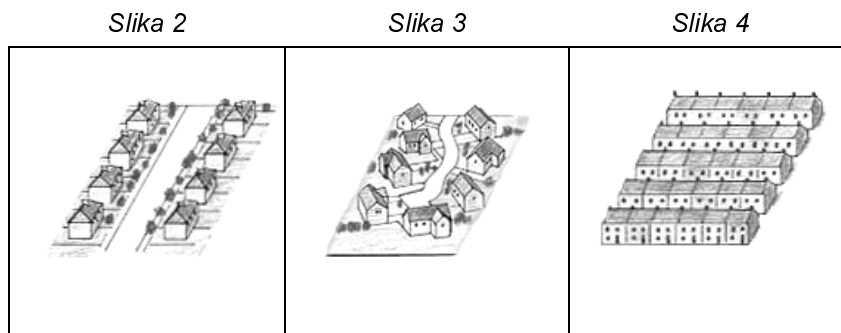
9. Napišite dva **vzroka**, ki **sta imela** pomembno vlogo pri hitri **rasti mestnega** prebivalstva po svetu.

1 _____

2 _____

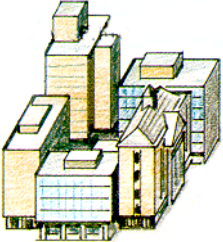
(1 točka)

10. **Slike 2, 3 in 4** prikazujejo dele starega industrijskega mesta.

(Vir: Waugh, D., 1994: *Key Geography for GCSE*, str. 86. Stanley Thornes. Cheltenham)

Postavite slike v **pravilni vrstni red** tako, da s številkami označite zaporedje mestnih delov, kakor si sledijo od **središča navzven**.

Središče mesta	Slika številka	Slika številka	Slika številka	Podeželje
				

(1 točka)

11. Ugotovite, kateri del mesta ima ponoči **najmanj prebivalstva**. Pojasnite, zakaj.

Del mesta: _____

Pojasnitev: _____

_____ (2 točki)

12. S širjenjem mesta na podeželsko obrobje se ne spremeni le podoba pokrajine, **spremembe** doživi tudi tam živeče prebivalstvo. Opišite dve **negativni** spremembi, ki jih prinaša **mestni** vpliv temu **prebivalstvu**.

1 _____

2 _____

_____ (2 točki)

B1 – SVET

13. Izbranim pokrajinskima enotama **pripišite črke**, ki opisujejo njihove značilnosti.

- A Razvit safari turizem.
- B Prometna povezava v smeri sever-jug.
- C Močno izkrčeni zimzeleni gozdovi.
- D Območje večne pomladi.
- E Nagubano gorovje.
- F Rodovitna vulkanska prst.

Atlas	Vzhodnoafriško višavje

(2 točki)

14. V **prilogi 1 (Priloga k Izpitni poli 1)** so s črkami od A do E označena območja, ki se razlikujejo po količini in tudi po razporeditvi padavin čez leto. Možnosti razporeditve padavin so naslednje:

- I. pozimi dež, poleti sušno;
- II. malo dežja v času zenitnega deževja;
- III. deževna doba v času zenitnega deževja;
- IV. sušno čez vse leto;
- V. dež čez vse leto.

Vsakemu označenemu **območju pripišite** ustrezno rimsko **številko**, ki označuje razporeditev **padavin** čez leto.

A _____ D _____
 B _____ E _____
 C _____

(2 točki)

15. Pomagajte si s **prilogo 1 (Priloga k Izpitni poli 1)** in **poimenujte** območje **C**, v katerem se največkrat pojavljajo hude **suše**.

(1 točka)

16. Pojav **sušnih** obdobji sodi med podnebna nihanja, ki jih v globalnem obsegu lahko povzroči tudi človek. **Pojasnite**, kako.

(1 točka)

17. Opišite eno od **posledic**, s katero se zaradi **suš** srečuje tamkaj živeče **prebivalstvo**.

(1 točka)

18. Afriške države, ki jih prizadenejo suše, so življenjsko odvisne od mednarodne pomoči. Zakaj si **ne** morejo **pomagati same**?

(1 točka)

19. Krivdo za širjenje puščave v Afriki lahko marsikje pripišemo tudi kmetijstvu. Predlagajte **dva ukrepa**, s katerima bi **razbremenili** pritisk prebivalstva na **zemljo** in tako **zmanjšali** možnost širjenja **puščave**.

1

2

(2 točki)

B2 – SVET

20. Izmed naštetih narodov **obkrožite dva**, ki sta prva kolonizirala Severno Ameriko.

Italijani	Kitajci	Francozi
Angleži	Nemci	Mehičani

(1 točka)

21. Napišite **dva razloga**, zaradi katerih se je začelo množično priseljevanje prebivalstva v Severno Ameriko.

1 _____

2 _____

(2 točki)

22. Pred vsako trditvijo obkrožite DA oziroma NE, če je trditev pravilna oziroma napačna.

DA NE Azijski Američani so najhitreje rastoča etnična manjšina, ki je zaradi visokega naravnega prirastka številčno dohitela črnce.

DA NE Kljub zakonski odpravi rasnega razlikovanja ga še do danes niso povsem odpravili.

DA NE Rasno razlikovanje se še vedno kaže v notranjih delih ameriških velemest.

(2 točki)

23. ZDA in Kanada sta imeli različno politiko do priseljevanja prebivalstva. Za obe državi **pojasnite**, kako so se **priseljenci vključevali v družbo**.

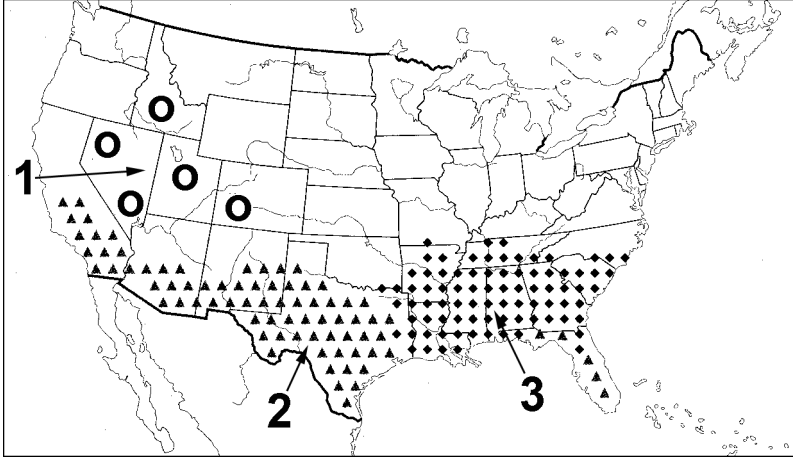
ZDA: _____

Kanada: _____

(2 točki)

24. Na **karti 2** so z različnimi znaki označena območja v ZDA, kjer prevladujoče prebivalstvo ni anglosaškega izvora. Napišite **številko območja** iz **karte 2**, kjer živi največ **ameriških Indijancev**, dva problema, s katerima se srečujejo v vsakdanjem življenju, in pojasnite, na kakšen način se njihovo življenje lahko izboljša.

Karta 2

(Vir: Kolenc Kolnik, K., Otič, M., Vovk, A., 1999: *Sodobni svet. Delovni zvezek, str. 33. Modrijan. Ljubljana*)

Območje št.: _____

Problema:

1 _____

2 _____

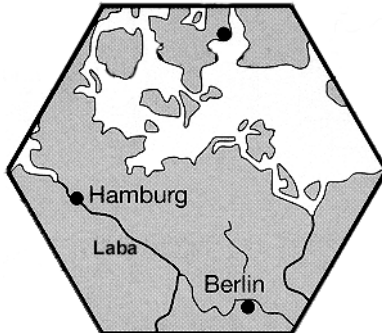
Rešitev: _____

(3 točke)

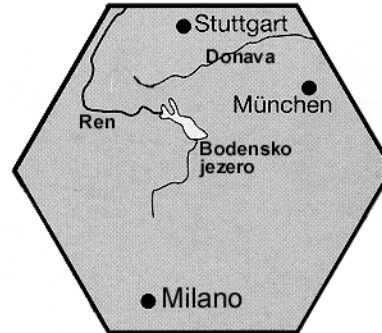
C1 – EVROPA

25. Pokrajini, ki ju prikazujeta **karti 3** in **4** v obliki šesterokotnika, umestite v **karto 5** tako, da jima pripišete **številko** ustreznega šesterokotnika iz **karte 5**.

Karta 3

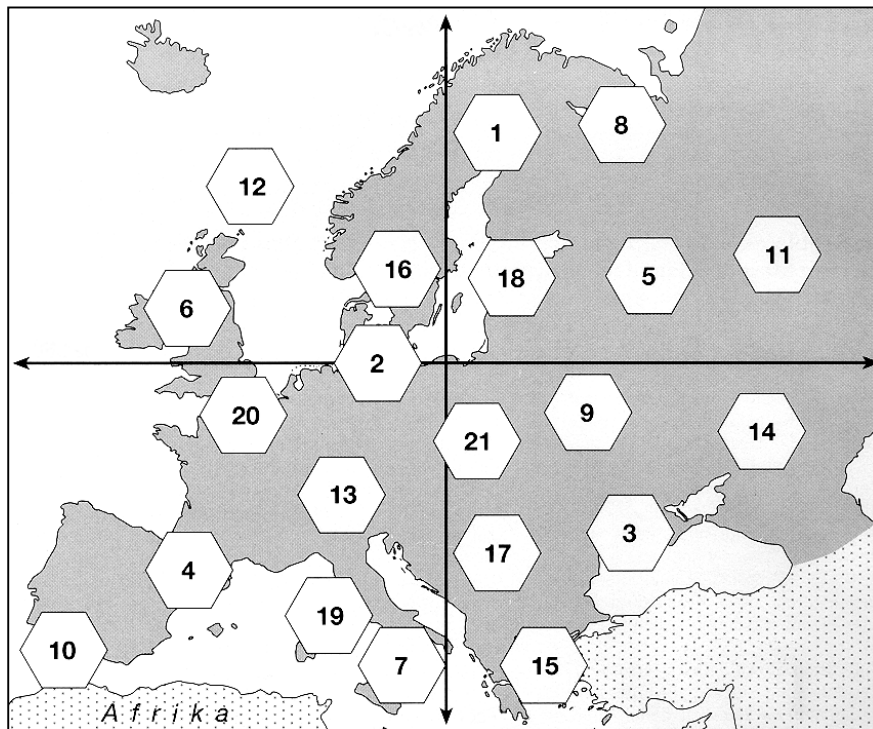

Karta 4

(Vir: Praxis Geographie 3/96, str. 21)

Karta 5

(Vir: Praxis Geographie 3/96, str. 20)

Karta 3: _____

Karta 4: _____

(2 točki)

26. Srednjo Evropo sestavljajo tri velike **naravnogeografske enote**. **Slika 5** prikazuje eno od njih. **Imenujte** jo in opišite njen **nastanek**.

Slika 5

(Vir: Senegačnik, J., Drobňjak, B., 2002: Obča geografija za 1. letnik gimnazij, str. 20. Modrijan. Ljubljana)

Naravnogeografska enota: _____

Opis: _____

(2 točki)

27. Imenujte **prevladujoči tip reliefa**, ki je značilen za pokrajino na **karti 4**, ter **pojasnite** naravni in družbenogeografski vzrok za uspešen **turistični razvoj** na tem območju.

Tip reliefa: _____

Naravnogeografski vzrok: _____

Družbenogeografski vzrok: _____

(3 točke)

28. Primerjajte **fotografiji 1** in **2**, ki prikazujeta letalska posnetka kraja nekje v **Porurju**. **Fotografija 1** je bila posneta leta **1967**, **fotografija 2** pa leta **1989**.

Fotografija 1

Fotografija 2

(Vir: Praxis Geographie 1/93, str. 23)

Uporaba katerega **energijskega vira** je prevladovala v kraju leta **1967**?

Po **fotografiji 1** naštejite dve **pokrajinski značilnosti**, ki sta posledici uporabe tega energijskega vira.

1 _____

2 _____

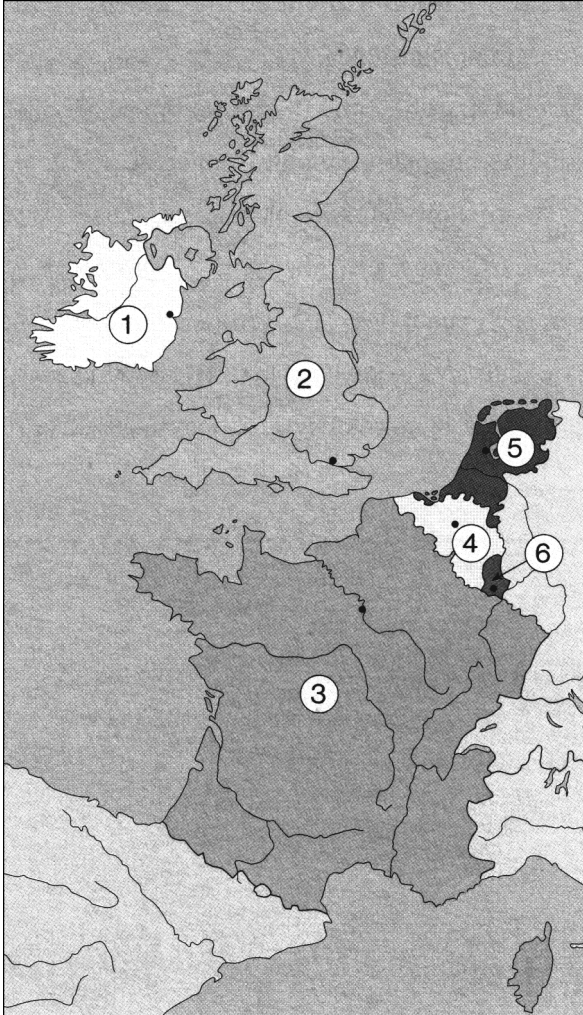
Pojasnite, kako je uporaba **novih energijskih virov** vplivala na **podobo kraja** (glej **fotografijo 2**).

(3 točke)

C2 – EVROPA

29. Na karti 6 so s številkami označene **zahodnoevropske države**. Poimenujte njihova **glavna mesta** (na karti 6 so označena s črnimi točkami).

Karta 6

(Vir: Senegačnik, J., in drugi, 2000: Spoznavamo Evropo in Azijo. Delovni zvezek, str. 24. Modrijan. Ljubljana)

Št. države	Glavno mesto
1	
2	
3	
4	
5	
6	

(2 točki)

30. **Priloga 2 (Priloga k Izpitni poli 1)** prikazuje pokrajinske enote v Franciji. S **pripisom** ustrezne številke ugotovite, za opis katerih dveh **pokrajinskih enot v Franciji** gre.

Je del hercinskega sredogorja. Prevladuje ekstenzivna živinoreja. Je industrijsko slabše razvita.	Je vinogradniško območje. Reka, ki teče skozi to pokrajino, je ustvarila estuarski tip obale.
To je pokrajinska enota številka _____	To je pokrajinska enota številka _____

(2 točki)

31. Pokrajinska enota Francije, ki je na **prilogi 2 (Priloga k Izpitni poli 1)** označena s številko **3**, ima dobre pogoje za izkoriščanje **hidroenergije**. Opišite **dva** različna **vzroka** za to.

1 _____

2 _____

(1 točka)

32. V Franciji pokrivajo potrebe po elektriki poleg hidroelektrarn in termoelektrarn še s tretjim **tipom elektrarn**. Pojasnite, zakaj je ta tip elektrarn **najmanj sprejemljiv**.

(1 točka)

33. **Obkrožite** tisti del Francije, ki ga je **najprej** zajel **industrijski razvoj**, in pojasnite **vzrok** za **zgodnjo industrializacijo**.

Južna Francija

Zahodna Francija

Severna Francija

Pojasnitev: _____

(2 točki)

34. Poimenujte **pokrajinsko enoto** v Franciji, ki je danes **industrijsko najbolj razvita**, in razložite, kako je na to **vplivala politična ureditev**.

Pokrajinska enota: _____

Razlaga: _____

(2 točki)

PRAZNA STRAN

PRAZNA STRAN